

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4576/2025
15.05.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез, Радославе Мађаров, Бранислава Босиљковића и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиља АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Јелена Младеновић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, коју заступа законски заступник Државно правобранилаштво, Одељење у Краљеву, ради утврђења својине и исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2162/24 од 19.11.2024. године, у седници одржаној 15.05.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2162/24 од 19.11.2024. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2162/24 од 19.11.2024. године и пресуда Основног суда у Краљеву, Судска јединица у Врњачкој Бањи П 1767/22 од 23.04.2024. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2162/24 од 19.11.2024. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Краљеву, Судске јединице у Врњачкој Бањи П 1767/22 од 23.04.2024. године, којом је утврђено да је тужена власник кп бр. ... површине 2689 м², уписане у листу непокретности број ... КО ... и да тужиље дозвољавају упис овог права у Служби за катастар непокретности, те је тужена обавезана да тужиљама на име правичне накнаде за ову парцелу исплати 591.472,44 динара са законском затезном каматом од 23.04.2024. године до исплате и да им накнади парничне трошкове од 262.740,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка као неоснован.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи по члану 404. ЗПП.

По оцени Врховног суда посебна ревизија у овом спору је дозвољена ради уједначавања судске праксе, због чега је на основу члана 404. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Побијаном пресудом утврђена је јавна својина тужене Републике Србије на парцели пољопривредног земљишта број ... површине 2689 м² КО ..., у сувласништву тужилца и тужена обавезана да тужилцама исплати тржишни еквивалент ове парцеле, из разлога што је речно корито реке Западне Мораве заузело 2654 м² парцеле, а остали део од 35 м² зарастао у шибље и ниско растиње и не представља функционалну целину. Одлука о захтеву за утврђење својине заснована је на одредбама члана 5. ставова 1. и 2. Закона о водама („Службени гласник РС“ бр 30/10 ... 95/18), члана 114. став 4. Закона о изменама и допунама Закона о водама („Службени гласник РС“ бр. 101/2016), чланова 9. став 1. и 10. став 1. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 153/20), по којима су воде и водно земљиште у јавној својини Републике Србије. Одлука о праву на накнаду заснована је на члану 58. Устава Републике Србије, којим је предвиђено успостављање правичне равнотеже између интереса појединца чија се својина одузима у јавном интересу и јавног интереса обезбеђењем накнаде која не може бити нижа од тржишне.

По становишту Врховног суда, због погрешне примене материјалног права, нису утврђене све битне чињенице које опредељују закониту одлуку о постављеном захтеву.

Тужилце постављени захтев заснивају на чињеници да је спорну парцелу у знатном делу поплавила река Западна Морава и онемогућила коришћење целог земљишта које је по врсти пољопривредно.

Према правним правилима садржаним у Грађанском законнику за Краљевину Србију донетом 1844. године, која се примењују у складу са чланом 4. Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“, број 86/46, 105/46 и 96/47), кад вода једна своје корито остави, онда они суседни господари, који би се таквом променом оштетили, имају право из остављеног корита штету своју накнадити, а после ће се с њим онако поступати као и с новонасталим острвом (члан 264); и острво на речици, које постане, сматра се као прираштај оних земаља, које дуж обе обале леже. И у том случају господари земаља, према новопоставштем острву лежећих имају право по мери дужине својих земаља исто острво, ако би на средини лежало, поделити; ако ли би исто острво на једној страни ближе једној обали постало, онда господар исте обале има право цело острво задржати. Острво на пловним рекама постала припадаће правитељству, а са дунавским и савским новопосталим острвима поступаће се у смислу јавних трактата (члан 262).

Изнета правна правила не предвиђају процедуру по којој ранији власници остварују право на накнаду штете из остављеног корита, али су јасна у вези одреднице да је правни режим на напуштеном кориту идентичан правном режиму острва посталих на рекама. Острва настала на пловним рекама припадају држави. За правни режим дунавских и савских острва, које реке су у време доношења Законика биле границе са суседним државама меродавни су јавни трактати - погодбе на основу којих се склапају међународни уговори.

Према Закону о јавној својини („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 94/24) у јавној својини су природна богатства, добра од општег интереса и добра у општој употреби, за која је законом утврђено да су у јавној својини (члан 3. став 1); воде, водотоци и њихови извори, као и друга добра која су посебним законом одређена као природна богатства у својини су Републике Србије; начин и услови искоришћавања и управљања природним богатством уређују се посебним законом (члан 9. став 1. и 2); добра од општег интереса у јавној својини, у смислу овог закона, су ствари које су законом одређене као добро од општег интереса (пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, водно земљиште, водни објекти, заштићена природна добра, културна добра и др), због чега уживају посебну заштиту. Начин и услови искоришћавања и управљања добрима у општој употреби и добрима од општег интереса уређују се посебним законом (члан 10. став 1. и 3).

Према Закону о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10 ... 95/18), воде су све текуће и стајаће воде на површини земље и све подземне воде, а водоток корито текуће воде заједно са обалама и водом која њиме стално или повремено тече и може бити природни (река, бујица, поток) и вештачки (канал, просек, измештено корито) (члан 3. тачке 8. и 16); водно добро, у смислу овог закона, јесу воде и водно земљиште (члан 4. став 1); воде су природно богатство и у својини су Републике Србије. Воде и водно земљиште у јавној својини су јавно водно добро. Јавно водно добро је неотуђиво (члан 5. став 1. - 3.); водно земљиште, у смислу овог закона јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални еко систем. Водно земљиште текуће воде, у смислу овог закона, јесте корито за велику воду и приобално земљиште. Водно земљиште обухвата и напуштено корито и пешчани и шљунчани спруд који вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатација минералних сировина и сл.) (члан 8. став 1., 2. и 4); приобално земљиште, у смислу овог закона, јесте појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику вода и обављању других активности које се односе на управљање водама (члан 9. став 1); под управљањем водним земљиштем у јавној својини, у смислу овог закона, сматра се одржавање водног земљишта потребног за редовну употребу водних објеката у јавној својини, одређивање начина коришћења водног земљишта и коришћења водног земљишта. Водним земљиштем управља јавно водопривредно предузеће основано за обављање водне делатности на одређеној територији (члан 9а); министарство, а на територији аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине, одређује границе водног земљишта. Водно земљиште уписује се у јавне књиге о евиденцији непокретности и правима на њима (члан 11. став 1. и 2.); водни објекти, у смислу овог закона, јесу грађевински и други објекти који заједно са уређајима који им припадају чине техничку, односно технолошку целину, а служе за обављање водне делатности. Водни објекти су добра од општег интереса,

осим објеката које су правна и физичка лица изградила за своје потребе (члан 13); под управљањем водним објектима у јавној својини, у смислу овог закона, сматра се изградња, реконструкција, санација и одржавање (редовно и инвестиционо) водних објеката на водном земљишту, вршење права инвеститора у име Републике Србије, односно аутономне покрајине, унапређивање, чување и старање о њиховом наменском коришћењу (члан 23. став 1); интегрално управљање водама, у смислу овог закона, чини скуп мера и активности усмерених на одржавање и унапређење водног режима, обезбеђивање потребних количина вода захтеваног квалитета за различите намене, заштита вода од загађивања и заштита од штетног дејства вода. Управљање водама је у надлежности Републике Србије (члан 24. ст. 1. и 2.); територија Републике Србије представља јединствени водни простор за управљање водама и обухвата, између осталог слив реке Дунав, који обухвата подслив реке Западне Мораве са Ибром (члан 26. став 1. и 2.).

Са полазиштем на наведене материјалноправне одредбе обавеза првостепеног суда је да у поновљеном поступку утврди да ли вода реке Западне Мораве тече преко спорне парцеле тужиља стално или само повремено, те разјасни да ли је спорна парцела речно корито реке, приобално земљиште или се правно категоризује на неки други начин; да ли је утврђено стање водотока последица природне промене тока реке или активности тужене Републике Србије усмерене на управљање јавним водама, као и од ког времена се на парцели тужиља налази вода реке Западне Мораве; где се налази напуштено речно корито реке Западне Мораве чија вода тече преко спорне парцеле тужиља и у ком правном режиму је напуштено корито према подацима јавне евиденције непокретности.

Пошто у поновљеном поступку утврди наведене чињенице, првостепени суд ће бити у прилици да донесе закониту одлуку о захтеву за утврђење јавне својине тужене Републике Србије на спорној парцели и за исплату новчане накнаде у висини тржишне вредности спорне непокретности, те ће на основу одредбе члана 165. став 3. ЗПП одлучити и о трошковима целог поступка.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић